

DOMSTOLENS DOM

den 6 mars 2003 *

I mål C-466/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Immigration Adjudicator (Förenade kungariket), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Arben Kaba

och

Secretary of State for the Home Department,

angående tolkningen av de allmänna rättsprinciper som styr förfarandet vid EG-domstolen, och tolkningen av artikel 7.2 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33),

* Rättegångsspråk: engelska.

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen och C.W.A. Timmermans samt domarna D.A.O. Edward och P. Jann (referent), F. Macken och N. Colneric, S. von Bahr och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Arben Kaba, genom R. Allen, QC, och T. Eicke, barrister, befullmäktigade av N. Rollason, solicitor,
- Förenade kungarikets regering, genom G. Amodeo, i egenskap av ombud, biträdd av R. Plender, QC,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom N. Yerrell och C. Ladenburger, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 16 april 2002 av:
Arben Kaba, företrädd av R. Allen och T. Eicke, Förenade kungarikets regering,

företrädd av G. Amodeo och R. Plender, Nederländernas regering, företrädd av H.G. Sevenster, i egenskap av ombud, och kommissionen, företrädd av M. Shotter, i egenskap av ombud,

och efter att den 11 juli 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Immigration Adjudicator har, genom beslut av den 19 december 2000 som inkom till domstolens kansli den 27 december samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt två frågor om tolkningen av de allmänna rättsprinciper som styr förfarandet vid EG-domstolen och av artikel 7.2 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33).
- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Arben Kaba och Secretary of State for the Home Department med anledning av den sistnämndes beslut att inte bevilja Arben Kaba permanent uppehållstillstånd i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapslagstiftningen

- 3 I artikel 7.1 och 7.2 i förordning nr 1612/68 föreskrivs följande:

”1. En arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat får inom en annan medlemsstats territorium inte på grund av sin nationalitet behandlas annorlunda än landets egna arbetstagare i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, speciellt vad avser lön, avskedande och, om han eller hon skulle bli arbetslös, återinsättande i arbete eller återanställning.

2. Arbetstagaren skall åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare.”

- 4 Artikel 10.1 i nämnda förordning har följande lydelse:

”1. Följande personer skall, oavsett sin nationalitet, ha rätt att bosätta sig tillsammans med en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och som är anställd i en annan medlemsstats territorium:

- a) arbetstagarens make och deras avkomlingar som är under 21 års ålder eller är beroende av dem för sin försörjning,

b) släktingar i närmast föregående led till arbetstagaren och hans eller hennes make, som är beroende av dem.”

- 5 I artikel 4.4 i rådets direktiv 68/360/EEG av den 15 oktober 1968 om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medlemsstaternas arbetstagare och deras familjer (EGT L 257, s. 13; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 44) föreskrivs följande:

”För en familjemedlem som inte är medborgare i en medlemsstat skall utfärdas ett uppehållstillstånd som skall ha samma giltighet som tillståndet för den arbetstagare han eller hon är beroende av.”

Den nationella lagstiftningen

- 6 De relevanta bestämmelserna i den nationella lagstiftningen är Immigration Act 1971 (1971 års utlänningslag), Immigration (European Economic Area) Order 1994 (1994 års utlänningsförordning avseende Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, nedan kallad EEA Order) och United Kingdom Immigration Rules (House of Commons Paper 395) (utlänningsregler antagna år 1994 av parlamentet i Förenade kungariket), i den lydelse som var i kraft vid den aktuella tidpunkten (nedan kallade Immigration Rules), i den lydelse som gällde när omständigheterna i målet inträffade, vilka reglerar personers inresa och uppehåll i Förenade kungariket.
- 7 EEA Order upphävdes genom Immigration (European Economic Area) Regulations 2000 (2000 års förordning avseende immigration från länder inom Europeiska ekonomiska gemenskapen). Bestämmelserna i denna är emellertid inte tillämpliga i målet vid den nationella domstolen.

8 I punkt 255 i Immigration Rules föreskrevs följande:

”En medborgare i ett land inom EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) (förutom en studerande) och dennes familjemedlemmar, som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållshandling med fem års giltighet och som har uppehållit sig i Förenade kungariket i fyra år i enlighet med bestämmelserna i EEA Order 1994 och fortsätter att göra detta kan ansöka om att det på tillståndet eller handlingen skall anges att denne har rätt att uppehålla sig i Förenade kungariket tills vidare.”

9 I punkt 287 i Immigration Rules föreskrevs följande:

”För att maken till en person som befinner sig och har sin hemvist i Förenade kungariket skall få permanent uppehållstillstånd krävs följande:

- i) Sökanden skall ha beviljats inresetillstånd i Förenade kungariket eller ha fått sitt uppehållstillstånd förlängt tolv månader och sedan minst tolv månader vara gift med en person som befinner sig och har sin hemvist i Förenade kungariket, och
- ii) sökanden skall fortfarande vara gift med den person för vars skull vederbörande fick inresetillstånd eller förlängt uppehållstillstånd, och äktenskapet skall bestå, och
- iii) båda parter skall ha för avsikt att permanent leva ihop såsom makar.”

- 10 Enligt section 33(2A) i Immigration Act 1971 "avser hänvisningarna till en person som har sin hemvist i Förenade kungariket att denna person vanligtvis har sitt hemvist där och inte utgör föremål för några restriktioner enligt utlänningslagstiftningen i fråga om hur länge denne får uppehålla sig i landet".
- 11 Enligt relevant nationell rättspraxis skall en migrerande arbetstagare som är medborgare i en stat som är medlem i Europeiska unionen men som har sitt hemvist i Förenade kungariket inte på grund av detta anses "ha sin hemvist" där i den mening som avses i denna bestämmelse.
- 12 Enligt avfattningen av artikel 2.1 i EEA Order är en EES-medborgare medborgare i någon annan stat, som är part i Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT 1994, L 1, s. 3; SÖ 1994:24), än Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.
- 13 Enligt artikel 4.1 i EEA Order hade en "behörig person" rätt att ha sitt hemvist i Förenade kungariket så länge personen i fråga fortsatte att vara behörig. Enligt artikel 4.2 i EEA Order omfattar denna rätt även familjemedlemmar, däribland make. Enligt artikel 6 i denna skulle bland annat en medborgare i en stat som är part i EES-avtalet och som var arbetstagare i Förenade kungariket anses vara en "behörig person".
- 14 I section 7(1) i Immigration Act 1988 föreskrivs följande:

"En person som vill resa in i eller uppehålla sig i Förenade kungariket behöver inte ha tillstånd därtill enligt den grundläggande lagen [Immigration Act 1971]

om personen har rätt att göra detta enligt en direkt tillämplig bestämmelse i gemenskapsrätten eller enligt någon bestämmelse som antagits med tillämpning av section 2(2) i European Communities Act 1972 [1972 års lag om Europeiska gemenskaperna].”

- 15 Enligt section 3.4 i Immigration Act 1971 blev ett inrese- eller uppehållstillstånd normalt ogiltigt efter att innehavaren lämnade ”the common travel area” (det vill säga Förenade kungariket, Irland, Kanalöarna och Isle of Man).
- 16 I punkt 18 i Immigration Rules föreskrivs emellertid följande:

”En person som söker tillstånd att resa in i Förenade kungariket, i egenskap av utländsk medborgare som tidigare har haft sitt hemvist i landet och nu återvänder dit, kan ges tillträde till territoriet för att inrätta sitt hemvist, om immigrations-tjänstemannen är övertygad om att sökanden uppfyller följande villkor:

- i) Sökanden innehade ett permanent tillstånd att resa in i Förenade kungariket eller uppehålla sig där när sökanden senast lämnade territoriet.

- ii) Sökanden har inte vistats utanför Förenade kungariket längre än två år.

- iii) Sökanden erhöll inte allmänna medel för att täcka kostnaderna för sin avresa från Förenade kungariket.

iv) Sökanden ansöker nu om inresetillstånd i syfte att inrätta sitt hemvist i Förenade kungariket.”

Omständigheter och målet vid den nationella domstolen

- 17 Arben Kaba är jugoslavisk medborgare och anlände till Förenade kungariket den 5 augusti 1991. Hans ansökan om tillstånd att resa in i denna medlemsstat för att uppehålla sig där som turist i en månad avslogs, men han lämnade inte Förenade kungariket. I februari 1992 inlämnades en asylansökan i hans namn.
- 18 Den 4 maj 1994 gifte sig Arben Kaba med den franska medborgaren Virginie Michonneau, som han hade lärt känna år 1993 när hon arbetade i Förenade kungariket. Paret har levt tillsammans sedan bröllopet. Efter att för en kortare tid ha återvänt till Frankrike, reste Virginie Michonneau tillbaka till Förenade kungariket i januari 1994 för att söka arbete. Hon hittade ett arbete i april 1994. I november 1994 beviljades hon ett femårigt uppehållstillstånd som var giltigt till och med den 2 november 1999. Arben Kaba beviljades uppehållstillstånd i Förenade kungariket för samma period, såsom make till en medborgare i gemenskapen som utövar sina rättigheter enligt EG-fördraget i Förenade kungariket.
- 19 Den 23 januari 1996 inlämnade Arben Kaba en ansökan om permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket.
- 20 Secretary of State for the Home Department avtog denna ansökan genom beslut av den 9 september 1996. I skrivelse av den 3 oktober 1996 förklarade Secretary of State att Arben Kaba inte uppfyllde de villkor som anges i punkt 255 i

Immigration Rules, eftersom hans hustru endast hade uppehållit sig i Förenade kungariket i ett år och tio månader i den mening som avses i EEA Order.

- 21 Arben Kaba överklagade beslutet till Immigration Adjudicator den 15 september 1996. Han gjorde gällande att de bestämmelser i Immigration Rules som är tillämpliga på personer som "befinner sig och har sin hemvist" i Förenade kungariket är mer gynnsamma än de bestämmelser som är tillämpliga på honom och hans hustru.

- 22 Mot denna bakgrund fattade Immigration Adjudicator den 25 september 1998 ett beslut (nedan kallat det första beslutet) att förklara ärendet vilande en första gång, och att hänskjuta följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Utgör rätten att ansöka om permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket och rätten att få denna ansökan prövad en 'social förmån' i den mening som avses i artikel 7.2 i förordning (EEG) nr 1612/68?

2) Utgör kravet för makar till medborgare i gemenskapen att de skall ha haft sina hemvist i Förenade kungariket i fyra år före det att en ansökan om permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket kan inlämnas och prövas (se punkt 255 i Immigration Rules, House of Commons Paper 395), jämfört med kravet på att ha haft hemvist i tolv månader i landet som gäller för makar till brittiska medborgare samt makar till personer som befinner sig och har sin hemvist i Förenade kungariket (punkt 287 i Immigration Rules, House of Commons Paper 395), en diskriminering som strider mot artikel 7.2 i förordning (EEG) nr 1612/68?"

- 23 Förhandlingen vid domstolen ägde rum den 15 juni 1999, och den 30 september 1999 föredrog generaladvokaten sitt förslag till avgörande (nedan kallat det första förslaget till avgörande). En engelsk version av förslaget till avgörande tillställdes Arben Kaba den 27 januari 2000.
- 24 Den 3 februari 2000 skickade Arben Kabas ombud via fax en inläga till domstolen i vilken denne ifrågasatte riktigheten, på vissa punkter, avseende de faktiska omständigheter på vilka det första förslaget till avgörande syntes vara grundat. Dessa felaktigheter utgjorde enligt Arben Kabas uppfattning särskilda skäl för att återuppta det muntliga förfarandet, och han tillkännagav sin avsikt att inom kort inkomma med kompletterande synpunkter.
- 25 Den 16 mars 2000 översände Arben Kabas advokater de utlovade synpunkterna, som avslutades med följande anmärkning:

”Ovanstående ställningstaganden styrks genom handlingar som redan har ingivits till domstolen. Om denna emellertid finner det nödvändigt att återuppta det muntliga förfarandet för att försäkra sig om att den har uppfattat de avgörande punkterna korrekt och korrigera generaladvokatens felaktiga slutsatser, erbjuder sig Arben Kabas företrädare att helt stå till domstolens förfogande.”

- 26 Genom en skrivelse av den 31 mars 2000 bekräftade justitiesekreteraren vid domstolen att dessa skriftliga kompletterande synpunkter hade mottagits, och förklarade med hänvisning till Arben Kaba att ingivandet av yttranden sedan det muntliga förfarandet avslutats inte föreskrivs i domstolens rättegångsregler. Mot denna bakgrund återsändes nämnda synpunkter och de fick inte fogas till domstolens akt i målet.

- 27 I dom av den 11 april 2000 i mål C-356/98, Kaba (REG 2000, s. I-2623), i dess lydelse efter rättelse genom beslut av den 4 maj 2001 (ej publicerat i rättsfalls-samlingen), slog domstolen fast följande:

”Regler i en medlemsstat enligt vilka det för makar till migrerande arbetstagare som är medborgare i andra medlemsstater ställs som krav att de skall ha haft sina hemvist i denna medlemsstat i fyra år före det att en ansökan om permanent uppehållstillstånd i det landet kan inlämnas och prövas, trots att det enbart föreskrivs krav på bosättning under tolv månader för makar till personer som har sin hemvist i landet och som inte omfattas av några restriktioner i fråga om hur länge de får uppehålla sig i landet, utgör inte en diskriminering som strider mot artikel 7.2 i rådets förordning... nr 1612/68....”

- 28 Till följd av denna dom gjorde Arben Kaba gällande vid Immigration Adjudicator att det första förslaget till avgörande grundades på en felaktig uppfattning av omständigheterna, sådana de konstaterats i det första beslutet om hänskjutande, och av den relevanta nationella lagstiftningen.

- 29 Arben Kaba anser nämligen för det första att domstolen felaktigt hade funnit att ett permanent uppehållstillstånd huvudsakligen utgör en säkrare eller stabilare situation än den ställning som EU-medborgare har i denna medlemsstat. Enligt Immigration Adjudicator kunde denna uppfattning ha påverkats av nämnda förslag till avgörande från generaladvokaten, som ansåg att Förenade kungarikets regerings yttrande innehöll godtagbara skäl för den konstaterade olikheten i behandling av en sådan person som Arben Kaba och maken till en person som befinner sig i Förenade kungariket och har sitt hemvist där. Dessa synpunkter grundades emellertid i realiteten på att situationerna var jämförbara. Frågan om huruvida olikheten var motiverad togs inte upp under förfarandet vid domstolen.

- 30 För det andra har Arben Kaba hävdad att generaladvokaten omvärderade de omständigheter som låg till grund för målet vid den nationella domstolen. Immigration Adjudicator har anslutit sig till denna argumentation i den mån som den enda problematiska aspekten som enligt denna argumentation förekommer i det första beslutet om hänskjutande var de olika långa vistelseperioder som krävdes av de två personkategorierna.
- 31 Immigration Adjudicator har hävdad att ett permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket visserligen inte kan förenas med ett uttryckligt villkor avseende giltighetens varaktighet, men att detta även är fallet i fråga om uppehållsrätten för en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat. Enligt Immigration Adjudicator gäller dessutom att när en person med permanent uppehållstillstånd lämnar Förenade kungariket upphör tillståndet att gälla enligt artikel 3.4 i 1971 års Immigration Act, och personen måste skaffa sig ett nytt inresetillstånd för vilket villkoren som fastställts i punkt 18 i Immigration Rules gäller. Immigration Adjudicator har också gjort gällande att såväl personer med permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket som arbetstagare som är EU-medborgare kan utvisas från denna medlemsstat på grund av hänsynen till allmän ordning, säkerhet eller hälsa.
- 32 Arben Kaba har dessutom hänvisat till den fasta praxis som tillämpas av avdelningen för medborgarskapsfrågor vid Home Office (inrikesministeriet), och som innebär att medborgare i medlemsstaterna anses ha hemvist i Förenade kungariket. Detta utgör ytterligare en omständighet som visar att makar till gemenskapsmedborgare befinner sig i en situation som är jämförbar med situationen för makar till brittiska medborgare och för personer som har hemvist i Förenade kungariket. Immigration Adjudicator har inte uttalat sig närmare angående sistnämnda punkt eftersom den inte uttömmande har behandlats vid den.
- 33 För det tredje har Immigration Adjudicator konstaterat att generaladvokaten i punkt 3 i sitt första förslag till avgörande förklarade att EEA Order inte gällde för brittiska medborgare eller deras familjemedlemmar. Ett sådant påstående är emellertid felaktigt i den mån som EEA Order i enlighet med domen av den

7 juli 1992 i mål C-370/90, Singh (REG 1992, s. I-4265; svensk specialutgåva, volym 13, s. I-19), tillämpas på samtliga brittiska medborgare och deras familjer när de återvänder till Förenade kungariket efter att i en annan medlemsstat ha utövat de rättigheter som följer av fördraget.

- 34 Immigration Adjudicator har mot denna bakgrund ifrågasatt om förfarandet vid EG-domstolen är förenligt med artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen). Immigration Adjudicator har i detta avseende hävdats att förfarandet vid EG-domstolen utgör en integrerad del av förfarandet vid Immigration Adjudicator, och att den sistnämnda domstolen därför är ansvarig för eventuella överträdelser av artikel 6. Immigration Adjudicator hänvisar därvidlag till beslut av den 4 februari 2000 i mål C-17/98, Emesa Sugar (REG 2000, s. I-665).
- 35 Immigration Adjudicator har också gjort gällande viss tveksamhet angående svaret på tolkningsfrågorna i domen i det ovannämnda målet Kaba.
- 36 Mot denna bakgrund beslutade Immigration Adjudicator att ännu en gång förklara målet vilande samt ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) a) Vilka möjligheter har den nationella domstolen eller parterna i målet (vid den nationella domstolen eller vid EG-domstolen) att säkerställa att hela förfarandet uppfyller kraven i artikel 6 i Europakonventionen och, därigenom, att undvika ansvar för åsidosättande av artikel 6 i Europakonventionen, enligt såväl nationella regler om mänskliga rättigheter som inför Europadomstolen för mänskliga rättigheter?

b) Genomfördes förfarandet i detta mål i överensstämmelse med villkoren i artikel 6 i Europakonventionen och om inte, hur påverkar detta den första domens giltighet?

2) Immigration Adjudicator anser att klaganden och maken till en person som har hemvist i Förenade kungariket behandlas (eller skulle behandlas) olika, eftersom

a) klaganden, som rest in i Förenade kungariket i egenskap av make till en EU-medborgare som utövar sin rätt till fri rörlighet, var tvungen att ha fullgjort en fyraårig bosättningsperiod i Förenade kungariket innan han kunde ansöka om permanent uppehållstillstånd, medan

b) maken till en person som hade hemvist i Förenade kungariket (antingen en brittisk medborgare eller en person som beviljats permanent uppehållstillstånd) har rätt till permanent uppehållstillstånd efter ett år.

Eftersom inga bevis (eller argument) avseende motiveringen till olikheten i behandling av klaganden och maken till en person som befinner sig och har hemvist i Förenade kungariket har framlagts till den nationella domstolen, vare sig under den förhandling som ledde fram till begäran om förhandsavgörande av den 25 september 1998 eller i svarandens skriftliga och muntliga yttranden inför Europeiska gemenskapernas domstol eller vid den förhandling som ledde fram till

denna begäran om förhandsavgörande, och trots att Immigration Adjudicator begärt en uttömmande argumentering härför, ställer den senare följande frågor:

- i) Oavsett svaret på den första av ovanstående frågor, skall domstolens dom av den 11 april 2000 i detta mål (C-356/98) tolkas så att den fastställer att det under dessa omständigheter förelåg diskriminering i strid med artikel 39 EG och/eller artikel 7.2 i förordning nr 1612/68?

- ii) Föreligger diskriminering i strid med artikel 39 EG och/eller artikel 7.2 i förordning nr 1612/68 då en omprövning gjorts av de faktiska omständigheterna?"

Tolkningsfrågorna

- 37 För att besvara den hänskjutande domstolens frågor skall den andra av de frågor som ställts prövas först.

Den andra frågan

- 38 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i huruvida EG-domstolens svar på tolkningsfrågorna i domen i det ovannämnda målet Kaba skulle ha blivit annorlunda, om domstolen dels hade beaktat att situationen enligt nationell lagstiftning för maken till en migrerande arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än Förenade kungariket, och

situationen för en make till en person som befinner sig i Förenade kungariket och har hemvist där, är jämförbara i alla avseenden, förutom i fråga om den föregående vistelseperiod som krävs för beviljande av permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket, dels hade beaktat att inget argument för att rättfärdiga en sådan skillnad i behandlingen har åberopats av de behöriga myndigheterna.

- 39 Domstolen erinrar inledningsvis om att den rättskraft som en dom som meddelats i ett mål om förhandsavgörande omfattas av inte utgör något hinder mot att den nationella domstol som denna dom riktar sig till kan anse det nödvändigt att på nytt ställa frågor till domstolen innan målet vid den nationella domstolen avgörs. Det kan vara berättigat att framställa en ny begäran om förhandsavgörande när den nationella domstolen stöter på svårigheter då det gäller förståelsen eller tillämpningen av domen, när begäran avser en ny rättsfråga till domstolen eller när den nationella domstolen framlägger sådana nya omständigheter som kan medföra att domstolen ändrar sitt svar på en fråga som ställts tidigare (beslut av den 5 mars 1986 i mål 69/85, *Wünsche mot Tyskland*, REG 1986, s. 947, punkt 15; svensk specialutgåva, volym 8, s. 497).
- 40 Det följer för övrigt av fast rättspraxis att eftersom behörigheten att avgöra vilka frågor som skall ställas tillkommer den nationella domstolen, kan parterna inte ändra lydelsen av dessa frågor (dom av den 15 juni 1972 i mål 5/72, *Grassi*, REG 1972, s. 443, punkt 4, och av den 21 mars 1996 i mål C-297/94, *Bruyère m.fl.*, REG 1996, s. I-1551, punkt 19).
- 41 Av detta följer att domstolen i princip skall begränsa sin prövning till de omständigheter som den hänskjutande domstolen beslutat att tillhandahålla den. När det gäller tillämpningen av den relevanta nationella lagstiftningen skall domstolen följaktligen endast beakta den situation som den nationella domstolen anser vara fastställd, och den är inte bunden av påståenden som anförts av någon av parterna i målet vid den nationella domstolen och som den nationella domstolen endast återgivit, utan att ta ställning till dem.
- 42 När det gäller frågan huruvida maken till en migrerande arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än Förenade kungariket, befinner sig i en

situation som är helt jämförbar med situationen för en make till en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket för att få ett permanent uppehållstillstånd där, har den hänskjutande domstolen hävdad att det enligt dess egen bedömning inte finns någon skillnad mellan de båda situationerna, förutom i fråga om de olika vistelseperioder som krävs för de båda personkategorierna.

- 43 Det skall emellertid klargöras att frågan huruvida artikel 7.2 i förordning nr 1612/68 utgör ett hinder för tillämpning av nationell lagstiftning, på grund av att frågan huruvida den är diskriminerande, utgör en fråga rörande tolkningen av gemenskapsrätten.
- 44 Frågan huruvida dessa två personkategorier befinner sig i jämförbara situationer och därmed på samma villkor skall erhålla en social förmån är följaktligen också en fråga rörande gemenskapsrätten.
- 45 Av detta följer att en nationell domstols konstaterande att två personkategorier befinner sig i jämförbara situationer enligt nationell rätt inte hindrar EG-domstolen från att i förevarande fall anse att dessa två kategorier uppvisar olikheter enligt gemenskapsrätten.
- 46 Domstolen har i förevarande fall, i punkt 30 i domen i det ovannämnda målet Kaba, konstaterat att rätten för medborgare i en medlemsstat att uppehålla sig i en annan medlemsstat inte utgör en ovillkorlig rättighet på gemenskapsrättens nuvarande stadium. Domstolen har i detta avseende hänvisat dels till bestämmelserna om fri rörlighet för personer i avdelning III i tredje delen av EG-fördraget och till bestämmelserna i sekundärrätten om genomförande av

dess, dels till bestämmelserna i andra delen av EG-fördraget och särskilt artikel 8a i EG-fördraget (nu artikel 18 EG i ändrad lydelse). I sistnämnda artikel ges unionsmedborgarna rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, samtidigt som det i artikeln uttryckligen hänvisas till de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördraget och i bestämmelserna om genomförande av fördraget.

- 47 Det skall, i fråga om situationen för just en migrerande arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat, tilläggas att dennes uppehållstillstånd inte är ovillkorligt i den mån som det är underkastat ett krav på att tillståndshavaren fortsätter att vara arbetstagare eller, i förekommande fall, arbetssökande (se, i detta avseende, dom av den 26 februari 1991 i mål C-292/89, Antonissen, REG 1991, s. I-745; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-55), utom när personen har sådan rätt enligt andra gemenskapsrättsliga bestämmelser.
- 48 Däremot framgår det av de uppgifter som domstolen har erhållit avseende den nationella lagstiftning som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, att en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket inte är föremål för någon begränsning när det gäller den tid under vilken personen kan uppehålla sig på denna medlemsstats territorium, och att personen under denna vistelse inte behöver uppfylla några villkor som kan jämföras med de villkor som föreskrivs i de i punkt 46 i förevarande dom nämnda gemenskapsrättsliga bestämmelserna.
- 49 Av detta följer att den uppehållsrätt som medborgare i andra medlemsstater har enligt sistnämnda bestämmelser inte på alla punkter är jämförbar med den rätt som en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket har, med stöd av lagstiftningen i denna medlemsstat.
- 50 Eftersom uppehållsrätten för dessa två personkategorier inte är på alla punkter jämförbar, gäller samma sak för deras makar, framför allt när det undersöks vilken vistelseperiod som krävs innan de har rätt att erhålla permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket.

- 51 Den hänskjutande domstolen har emellertid åberopat olika omständigheter för att påvisa att de ifrågakvarande situationerna är jämförbara.
- 52 Den har i första hand påpekat att varken det permanenta uppehållstillståndet i Förenade kungariket eller uppehållsrätten för en migrerande arbetstagare omfattas av något uttryckligt villkor avseende deras giltighet i tiden. För det andra upphör ett permanent uppehållstillstånd att gälla när innehavaren av detta lämnar Förenade kungariket. För det tredje skulle innehavarna av permanenta uppehållstillstånd i Förenade kungariket, i likhet med migrerande arbetstagare från andra medlemsstater, kunna utvisas på grund av hänsynen till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. För det fjärde är EEA Order tillämplig inte enbart på medborgare i andra medlemsstater än Förenade kungariket, utan även på sådana brittiska medborgare och deras familjemedlemmar som återvänder till Förenade kungariket efter att ha utövat sina rättigheter enligt fördraget i en annan medlemsstat.
- 53 Domstolen konstaterar att inte någon av dessa omständigheter påverkar bedömningen att situationerna inte är jämförbara på alla punkter då en migrerande arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än Förenade kungariket måste fortsätta att uppfylla vissa villkor för att behålla sin uppehållsrätt, vilka inte gäller för en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket.
- 54 I detta avseende saknar det betydelse att dessa villkor inte består i en uttrycklig begränsning av vistelsens varaktighet i tiden eller att även det permanenta uppehållstillståndet under vissa förhållanden förlorar sin verkan. Också det förhållandet att EEA Order även kan tillämpas på medborgare i Storbritannien saknar betydelse i detta avseende.

- 55 För övrigt framgår det av vad som anförts ovan att domstolens resonemang i domen i det ovannämnda målet Kaba grundas på att de ifrågavarande situationerna inte är jämförbara, och inte på att det är motiverat att behandla en make till en migrerande arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än Förenade kungariket annorlunda än en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket, eftersom situationerna som regleras av artikel 255 respektive artikel 287 i Immigration Rules inte är jämförbara.
- 56 Domstolen besvarar följaktligen den andra frågan så, att domstolens svar på tolkningsfrågorna i domen i det ovannämnda målet Kaba inte skulle ha blivit ett annat om domstolen hade beaktat att situationen enligt nationell rätt för å ena sidan en make till en migrerande arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än Förenade kungariket, och å andra sidan för en make till en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket, enligt den hänskjutande domstolen är jämförbara på alla punkter, utom vad avser den tid som respektive make skall ha haft sitt hemvist i Förenade kungariket för att ett permanent uppehållstillstånd skall beviljas. På grund av att situationerna inte är jämförbara i gemenskapsrättsligt hänseende saknar frågan huruvida en sådan skillnad i behandlingen är motiverad betydelse i detta avseende.

Den första frågan

- 57 Domstolen har genom att pröva den andra frågan utrett de oklarheter som föranlett den hänskjutande domstolen att ställa de nya tolkningsfrågorna.
- 58 Mot denna bakgrund saknas skäl för att besvara den första frågan.

Rättegångskostnader

- 59 De kostnader som har förorsakats Förenade kungarikets regering och den nederländska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den har ställts av Immigration Adjudicator — följande dom:

Domstolens svar på tolkningsfrågorna i dess dom av den 11 april 2000 i mål C-356/98, Kaba, skulle inte ha blivit ett annat om domstolen hade beaktat att situationen enligt nationell rätt för å ena sidan en make till en migrerande

arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än Förenade kungariket, och å andra sidan för en make till en person som "befinner sig och har hemvist" i Förenade kungariket, enligt den hänskjutande domstolen är jämförbara på alla punkter, utom vad avser den tid som respektive make skall ha haft sitt hemvist i Förenade kungariket för att ett permanent uppehållstillstånd skall beviljas. På grund av att situationerna inte är jämförbara i gemenskapsrättsligt hänseende saknar frågan huruvida en sådan skillnad i behandlingen är motiverad betydelse i detta avseende.

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Edward
Jann	Macken	Colneric
von Bahr	Cunha Rodrigues	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 6 mars 2003.

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare

Ordförande